

BIBLIOTECA

Traduceri | 3

PAISIANĂ

Sfântul Ioan Gură de Aur

**TÂLCUIRE LA EPISTOLELE
CĂTRE GALATENI ȘI
CĂTRE EFESENI**

**Traducere din limba greacă veche
de Mitropolitul Veniamin Costachi**

Ediție îngrijită și note de Andreea Stănciulescu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

Iași, 2021

Cuprins

TÂLCUIREA CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR, ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI, LA EPISTOLA CĂTRE GALATENI

Omilia 1	9
Omilia a 2-a	43
Omilia a 3-a	66
Omilia a 4-a	82
Omilia a 5-a	95
Omilia a 6-a	112

TÂLCUIREA CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR, ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI, LA EPISTOLA CĂTRE EFESENI

Omilia 1	129
Omilia a 2-a	140
Omilia a 3-a	150
Omilia a 4-a.....	163
Omilia a 5-a.....	174
Omilia a 6-a	184

Omilia a 7-a	195
Omilia a 8-a	206
Omilia a 9-a	229
Omilia a 10-a	239
Omilia a 11-a	247
Omilia a 12-a	262
Omilia a 13-a.....	270
Omilia a 14-a	282
Omilia a 15-a	292
Omilia a 16-a.....	302
Omilia a 17-a	310
Omilia a 18-a	319
Omilia a 19-a	330
Omilia a 20-a	344
Omilia a 21-a	369
Omilia a 22-a	379
Omilia a 23-a	393
Omilia a 24-a	401

**TÂLCUIREA CELUI ÎNTRE SFINȚI
PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI,
LA EPISTOLA CĂTRE GALATENI**

Omilia 1

Pavel Apostolul, nu de la oameni, nici prin oameni, ci prin Iisus Hristos și prin Dumnezeu-Tatăl, Care L-a sculat pe El din morți, și toți frații cei împreună cu mine, Bisericii Galatiei: Har vouă și pace de la Dumnezeu-Tatăl nostru și de la Domnul Iisus Hristos (Galateni 1, 1-3).

1. Începutul este plin de multă mânie și de duh neînduplecat, și nu doar începutul, ci, ca să zicem așa, toată epistola. Fiindcă a vorbi pururea cu blândețe ucenicilor, chiar și atunci când ei au trebuință de asprime, nu este [lucrarea] dascălului, ci ar putea fi [lucrarea] unui stricător și vrăjmaș. Pentru aceasta și Domnul, deși le-a vorbit cu multă blândețe ucenicilor, din când în când a întrebuițat cuvântul cu mai multă asprime: și ba îi fericește, ba îi muștră. Astfel, după ce i-a zis lui Petru: „Fericit ești, Simone, fiul lui Iona” (*Matei 16, 17*), și după ce a făgăduit ca pe mărturisirea lui să așeze temelie Bisericii, nu mult după aceste cuvinte, zice: „Mergi înapoia Mea, Satano, sminteală Îmi ești” (*Matei 16, 23*); și iarăși, într-alt loc: „Încă și voi sunteți nepricepuți?” (*Matei 15, 16*). Și atâta frică a pus întru ei, încât și Ioan a zis [în Evanghelia sa] că văzându-L [ucenicii] pe El grăind cu femeia samarineancă, I-au adus aminte de mâncare, însă „nimeni nu a îndrăznit să zică «ce grăiești?» sau «ce cauți cu ea?»” (*Ioan 4, 27*). Acestea aflându-le Pavel, cel care umbla pe urma Învățătorului, și-a împodobit cuvântul în fel și chip după trebuința ucenicilor, acum arzând și tăind, acum punând leacuri pline de alinare. Și corintenilor le spunea: „Ce voiți, cu toiag să vin la voi, sau

cu dragoste și cu duhul blândeții?” (*I Corinteni* 4, 21), iar galatenilor: „O, galateni fără de minte!” (*Galateni* 3, 1). Și nu doar o dată, ci și a doua oară folosește această muștrare. Și spre sfârșit, atingându-i, le zicea: „Nimeni să nu-mi facă supărare” (*Galateni* 6, 17). Și iarăși îi mângâie, precum atunci când le zice: „Feții mei, pe care iarăși cu durere vă nasc” (*Galateni* 4, 19); și multe altele ca acestea. Astfel, încă de la prima citire, îi este limpede orișicui că epistola este plină de mânie.

Dar trebuie să spunem ce anume l-a întărâtat pe el împotriva ucenicilor – fiindcă lucrul acesta nu este nici mic, nici neînsemnat, altminteri nici el nu ar fi întrebuițat o astfel de dojană. Că a se iuți la întâmplare pentru orișice lucru este propriu bărbaților mici la suflet și împietriți și ticăloși, după cum, dar, a se moleși întru cele mari este al celor mai trândavi și somnoroși. Însă Pavel nu era dintr-aceștia. Care era, dar, păcatul care l-a stârnit? Era mare și covârșitor și pe toți îi înstrăina de Hristos, după cum însuși avea să spună mai departe: „Iată, eu, Pavel, zic vouă că dacă vă veți tăia împrejur, Hristos la nimic nu vă va folosi” (*Galateni* 5, 2); și iarăși: „Câți în Lege voiți să vă socotiți drepti, din har ați căzut” (*Galateni* 5, 4). Deci, oare ce înseamnă aceasta? [Înseamnă] că trebuie să deslușim lucrul mai limpede. Cei care au crezut dintre iudei, stăpâniți de năravul (prejudicata) iudaismului și îmbătați de slava deșartă, voind să ia asupra lor cinstea de învățători și, venind la neamul galatenilor, îi învățau că trebuie să se taie împrejur și să păzească sâmbetele și lunile noi și să nu-l îngăduie pe Pavel, care le oprea pe acestea. „Fiindcă”, zic ei, „cei de pe lângă Petru și Iacov și Ioan – cei dintâi dintre apostoli, care au fost împreună cu Hristos – nu le opresc”. Și, cu adevărat, nu le opreau, însă nu făceau aceasta rânduind dogme, ci făcând pogorământ pentru slăbiciunea credincioșilor dintre iudei. Dar Pavel, care propovăduia la neamuri, nu avea trebuință de acest pogorământ. Când a ajuns, așadar, în Iudeea, s-a folosit și el de pogorământul acesta. Însă amăgitori, nespunând pricinile pentru care și acesta, și aceia făceau

pogorământul, îi înșelau pe cei mai simpli zicând că nu trebuie să-l îngăduie pe Pavel, fiindcă acesta s-a arătat de ieri și de azi, în schimb aceia de pe lângă Petru au fost cei dintâi; și că acesta s-a făcut ucenic al apostolilor, pe când aceia, ai lui Hristos; și acesta e singur, iar aceia, mulți, și stâlpi ai Bisericii. Și îl învinuiau de fățarnicie, zicând că până și el, care oprea de la tăierea-împrejur, în alt loc se arată împărtășindu-se de acestea, „într-un fel propovăduindu-vă vouă și într-alt fel altora”.

Deci, pentru că a văzut neamul întreg aprins și foc cumplit întinzându-se asupra Bisericii galatenilor și zidirea clătinându-se și primejduindu-se a cădea, încă fiind cuprins în parte de dreaptă mânie, în parte de mâhnire – pentru că tocmai aceasta a arătat-o când a zis: „Voiam să fiu acum de față cu voi și să-mi schimb glasul” (*Galateni* 4, 20) – [de aceea] scrie epistola, dând răspuns de apărare pentru toate acestea. Și chiar de la început vorbește despre acea bănuială pe care o strecurau împotriva-i, zicând că ceilalți s-au făcut ucenici ai lui Hristos, iar el, numai al apostolilor. Tocmai pentru aceasta a și început: „Pavel Apostolul, nu de la oameni, nici prin oameni”. Fiindcă amăgitorii aceia spuneau ceea ce am apucat a zice, cum că „acesta (Pavel) este cel mai de pe urmă dintre toți apostolii și că a fost învățat de aceia. Pentru că Petru și Iacov și Ioan au fost și aleși mai întâi, sunt și căpeteniile apostolilor, au și primit dogmele de la Hristos; și trebuie să ne plecăm mai vârtos acelora decât acestuia. Iar ei nu opresc de la tăierea-împrejur, nici de la păzirea Legii”.

2. Acestea și altele ca acestea zicând ei și pe acesta (Pavel) surpându-l, iar slava acelora (apostolilor) înălțându-l – nu ca să-i laude [pe aceia], ci ca să-i înșele pe galateni –, îi înduplecau să țină Legea fără nici un rost. După cuviință, dar, a început astfel. Că de vreme ce defăimau învățătura lui, zicând că este de la oameni, iar că cea a lui Petru este de la Hristos, încă de la început, [Pavel] stă împotriva acestei [defăimări], spunând că este apostol „nu de la oameni, nici prin

oameni". Fiindcă deși l-a botezat Anania, nu acela l-a scăpat din rătăcire, nici nu l-a adus la credință, ci Însuși Hristos a slobozit către el de sus acel glas minunat prin care l-a vânat. Căci pe Petru și pe fratele lui și pe Ioan și pe fratele aceluia i-a chemat pe când umbla pe lângă mare, iar pe Pavel, după ce s-a suit iarăși la ceruri. Și precum aceia nu au avut trebuință de al doilea glas, ci, îndată lăsând mrejele și toate celelalte, au urmat Lui, tot așa și acesta, de la întâia chemare, s-a suit la înălțimea cea mai de sus și, îndată după ce s-a botezat, a și pornit război neîmpăcat cu iudeii; și mai vârtos prin aceasta i-a covârșit pe apostoli, că zice: „Mai mult decât aceia m-am ostenit” (*I Corinteni* 15, 10). Dar de această dată nu face așa, ci îi place să înfățișeze cele [care-l fac] deopotrivă [cu ei]. Fiindcă lucrul pentru care se sârguia el nu era să se arate pe sine [a fi] mai presus decât aceia (apostoli), ci să strice temeiul rătăcirii. Drept aceea, [cuvântul] „nu de la oameni” era obștesc pentru toți [apostolii], fiindcă propovăduirea își are începutul și rădăcina de sus. Iar „nu prin oameni” este propriu apostolilor, că nu prin oameni i-a chemat pe ei, ci Însuși prin Sine.

Dar pentru ce nu a pomenit de chemare, zicând: „Pavel, chemat nu de oameni”, ci [a pomenit] de apostolie? Fiindcă tocmai despre aceasta era vorba. Că ziceau cum că de la oameni – adică de la apostoli – i s-a încredințat învățătura aceasta și că lor trebuie să le urmeze. Dar că nu i s-a încredințat de la oameni, a arătat-o Luca, zicând: „Și slujind ei Domnului și postind, a zis Duhul Sfânt: «Osebiți Mie pe Pavel și pe Varnava»” (*Fapte* 13, 2).

De unde se învederează că una este stăpânirea Fiului și a Duhului, pentru că, fiind trimis [Pavel] de Duhul, de Hristos zice că este trimis. Aceasta și-ntr-alt loc o arată, punând pe seama Duhului cele ale lui Dumnezeu¹. Că vorbindu-le presbiterilor (mai-marilor preoților) din Milet, zice: „Luați

¹ Acolo unde vorbește despre Dumnezeu, face referire la Dumnezeu-Tatăl.

aminte de voi înșivă și de turma întru care v-a pus pe voi Duhul cel Sfânt păstori și episcopi” (*Fapte* 20, 28), măcar că în altă epistolă zice: „Pe care i-a pus Dumnezeu în Biserică, întâi pe apostoli, al doilea pe proroci, apoi pe păstori și pe învățători” (*I Corinteni* 12, 28). Tot așa, întrebuițează cuvântul fără osebite, zicând că cele ale Duhului sunt ale lui Dumnezeu și cele ale lui Dumnezeu, ale Duhului. Însă și într-alt chip astupă gurile ereticilor, atunci când zice: „Prin Iisus Hristos și prin Dumnezeu-Tatăl”. Fiindcă de vreme ce ei spun că [Pavel] pune pe seama Fiului cuvântul „prin”, ca Unul ce este mai mic, vezi ce face: îl pune și pe seama Tatălui, învățându-ne să nu punem legi firii celei negrăite, nici să osebim măsuri de dumnezeire între Fiul și Tatăl. Pentru că atunci când a zis „prin Iisus Hristos”, a adăugat „și prin Dumnezeu-Tatăl”. Căci dacă ar fi zis „prin Care”, pomenind numai pe Tatăl, poate că ei ar fi născocit cu viclenie, zicând că acest „prin Care” se potrivește Tatălui, pentru că faptele Fiului urmau să fie atribuite Aceluia. Dar așa, pomenind împreună și pe Fiul, și pe Tatăl, și folosind zicerea pentru Amândoi, nu mai lasă loc pentru această judecată (raționament). Că nu face aceasta ca și cum pe cele ale Fiului le-ar pune acum pe seama Tatălui, ci ca să arate că această zicere nu aduce nici o deosebire de fire².

Dar ce ar putea spune acum cei care, [luând pricină] de la Botez, născocesc oarecare micșorare, pentru că se botează „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”? Căci dacă Fiul este mai prejos, pentru că e așezat după Tatăl, atunci ce ar mai putea spune [ereticii], din moment ce apostolul începe acum de la Hristos și apoi ajunge la Tatăl? Însă nimic hulitor n-ar trebui să spunem. Fiindcă nu ni se cade să ne despărțim de adevăr atunci când îi înfruntăm pe aceia, ci, măcar de mii de ori de s-ar înfuria, trebuie ca noi să păzim măsurile bunei-cinstiri. Drept aceea, precum nu am putea

² Adică nu există o fire a Tatălui deosebită de cea a Fiului, ci Ei sunt deoființă.

spune că Fiul este mai mare decât Tatăl, doar pentru că L-am pomenit mai întâi pe Fiul – fiindcă aceasta este cea mai de pe urmă nebunie și culme a toată păgânătatea –, tot așa, nici acolo nu trebuie să socotim că Fiul este mai prejos decât Tatăl, pentru că [Fiul] este pus după Tatăl.

„Care L-a sculat pe El din morți.” Ce faci, o, Pavele? Voind să-i aduci la credință pe oamenii care se țin de iudaism, nu aduci la mijloc nimic din cele mari și strălucite, ca ceea ce le scriai filipenilor, zicând că „în chipul lui Dumnezeu fiind, nu a socotit răpire a fi întocmai cu Dumnezeu” (*Filipeni 2, 6*), lucru pe care, scriindu-l mai pe urmă și evreilor, ai strigat: „Este strălucire a slavei și chipul ipostasului Său” (*Evrei 1, 3*), ceea ce și fiul tunetului a strigat dintru început: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (*Ioan 1, 1*); lucru pe care Însuși Iisus îl zicea de multe ori, grăind către iudei: „[Fiul] poate aceleași ca și Tatăl și are aceeași stăpânire” (*cf. Ioan 1, 5*); nimic din acestea nu spui, ci, pe toate [acestea] lăsându-le, pomenești de iconomia cea după trup, aducând la mijloc Crucea și omorârea? „Da”, zice el, „că de-ar fi fost [îndreptat] cuvântul spre niște oameni care nu și-ar fi închipuit mare lucru despre Hristos, ar fi fost bine să li se grăiască acestea”. Dar de vreme ce se răzvrătesc împotriva noastră, fiindcă au să fie pedepsiți dacă se depărtează de Lege, de aceea pomenește despre un lucru prin care scoate afară toată trebuința Legii – vorbesc de facearea de bine izvorâtă tuturor din Cruce și din Înviere. Fiindcă prin a zice că „la început era Cuvântul” și că „era în chipul lui Dumnezeu” și că Se face pe Sine „deopotrivă cu Dumnezeu” și altele de felul acesta, se putea arăta dumnezeirea Cuvântului. Dar nimic din acestea nu erau de folos în cele de față. Însă a zice: „Care L-a sculat pe El din morți”, arată că pomenește încununarea³ facerii de bine celei pentru noi, lucru care

³Κεφάλαιος – capul, recapitularea.

folosea nu puțin țelului său – fiindcă, îndeobște, mulți oameni iau seama nu atât la cuvintele care înfățișează mărirea lui Dumnezeu, pe cât la cele care arată facerea [Sa] de bine către oameni. Drept aceea, trecând sub tăcere acelea, vorbește despre facerea de bine [săvârșită] către noi.

3. Dar ereticii se pripesc, zicând: „Iată, Tatăl scoală pe Fiul!”. Că o dată ce s-au îmbolnăvit, își astupă de voie urechile de către înălțimile dogmelor. Iar pe cele smerite – grăite așa fie pentru trup, fie pentru cinstea cea către Tatăl, fie pentru vreo altă iconomie –, tocmai pe acestea le aleg și, cercetându-le în ele însele, am putea spune că aduc vătămare nu Scripturii, ci loruși. Pe aceștia i-aș întreba cu drag pentru ce zic ei acestea. Oare fiindcă voiesc să-L arate pe Fiul slab și neputincios spre învierea unui trup? (cf. *Fapte* 5, 15). Dar credința în El a făcut ca până și umbrele celor ce cred întru Dânsul să-i învieze pe cei morți. Apoi, oamenii care cred într-Însul, muritori fiind, numai prin umbra acelor trupuri de lut și prin hainele ce înfășurau aceste trupuri au înviat morți, iar El Însuși nu a putut să Se învieze pe Sine? Și cum să nu se arate aceasta ca o turbare și ca o covârșire a nebuniei? Nu L-ai auzit pe El zicând: „Stricați templul acesta și în trei zile îl voi ridica” (*Ioan* 2, 19); și iarăși: „Stăpânire am să pun sufletul Meu și stăpânire am iarăși să-l iau” (*Ioan* 10, 18)? Pentru ce, dar, se zice că Tatăl L-a sculat pe El, precum face și altele pe care [Fiul] Însuși le face? Se zice aceasta și pentru cinstea cea către Tatăl, și pentru slăbiciunea ascultătorilor.

Și toți frații cei împreună cu mine (v. 2).

Oare de ce nu a mai adăugat nicăieri aceasta, când a scris [vreo epistolă]? Fie pentru că [în alte epistole] pune doar numele său, fie pentru că [mai adaugă] alte două sau trei nume. Însă aici a pus toată mulțimea; de aceea nici nu a pomenit pe cineva anume. Pentru ce, dar, face aceasta? [Pentru că îl clevețeau] cum că este singurul care propovăduiește acestea și aduce oarecare nouă născocire dogmelor. Așadar,

voind să risipească bănuiala lor și să arate că are mulți părtași la gândul său, și-a luat alături pe frați, arătând că scrie ceea ce scrie și după socotința lor.

Bisericilor Galatiei (v. 2).

Că acest foc al rătăcirii nu pârjolea doar o cetate, nici două sau trei, ci întreg neamul galatenilor. Însă vezi și aici multa [lui] mânie! Că nu a zis „iubiților”, nici „sfințiților”, ci „bisericilor Galatiei”. Iar aceea că nu-i cheamă cu dragoste nici după cinstea numelor, ci doar cu numirea de obște – și nici nu a mai adăugat: „Bisericilor lui Dumnezeu”, ci simplu: „Bisericilor Galatiei” –, îl arată covârșit de mânie și plin de întristare. De altfel, încă de la început se sânguiește să-i adune pe cei răzlețiți. Tocmai de aceea le și dă numele de Biserică, rușinându-i și aducându-i întru unire. Fiindcă cei despărțiți în multe părți nu ar putea fi numiți cu această numire, căci numele Bisericii este nume de împreună-glăsuire și unire.

Har vouă și pace de la Dumnezeu-Tatăl nostru și de la Domnul Iisus Hristos (v. 3).

Pretutindenii pune aceasta în chip neabătut, însă mai cu seamă acum, scriindu-le galatenilor. Că de vreme ce se priimejduiau să cadă din har, se roagă pentru ei ca să-l câștige iarăși. De vreme ce s-au ridicat cu război asupra lui Dumnezeu, Îl roagă pe Dumnezeu să-i întoarcă la pacea de mai-nainte.

„De la Dumnezeu-Tatăl.” Și de aici, iarăși, sunt prinși lesne ereticii. Că de vreme ce spun ei că Ioan, atunci când zice la începutul Evangheliei: „Și Dumnezeu era Cuvântul”⁴ (*Ioan* 1, 1), scrie „Dumnezeu”⁵ fără articol, ca și cum ar micșora dumnezeirea Fiului; și iarăși, [spun] că Pavel, atunci când zice despre Fiul că este „în chipul lui Dumnezeu”⁶, nu vorbește despre Tatăl, pentru că și acest cuvânt [Dumnezeu] este scris

⁴ Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.

⁵ Θεὸς.

⁶ Ἐν μορφῇ Θεοῦ. Ereticii, din lipsa articolului, traduc: „în chip de Dumnezeu”.

fără articol, ce vor mai putea spune aici, unde Pavel nu zice: „de la Dumnezeu”⁷, ci: „de la Dumnezeu-Tatăl”⁸? Dar aici Îl numește „Tată” pe Dumnezeu, nu ca să-i lingusească, ba dimpotrivă, ca să-i atingă foarte tare și să le aducă aminte pricina pentru care s-au făcut fii. Că nu prin Lege, ci prin baia nașterii din nou s-au învrednicit de această cinste. Pentru aceasta, pretutindeni, chiar și la începutul [epistolei], seamănă urmele facerii de bine a lui Dumnezeu și numai că nu zice: „[Voi], robii și vrăjmașii și înstrăinații, de unde-L chemați deodată pe Dumnezeu Tată? Nu cumva Legea v-a dăruit această rudenie? Pentru ce, dar, lăsându-L pe Cel care v-a dus pe voi la această apropiere, dați fuga iarăși la Îndrumător⁹?”. Dar îndeajuns sunt numele acestea – nu doar de Tată, ci și de Fiu – ca să le arate facerea de bine. Fiindcă numele Domnului Iisus Hristos, cercetat cu de-amănuntul, arată toată facerea de bine. Fiindcă „de aceea Se va chema Iisus”, zice, „pentru că Acesta va mântui pe norodul Său de păcatele lor” (Matei 1, 21). Și numirea de „Hristos” le-a adus aminte de ungerea Duhului.

Care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre (v. 4).

4. Vezi că nu a suferit slujire de rob nici cu de-a sila, nici nu a fost dat de cineva, ci pe Sine S-a dat. Drept aceea, când îl vei auzi pe Ioan zicând că „pe Fiul Său Cel Unul-Născut, Tatăl L-a dat pentru noi” (Ioan 3, 16), să nu micșorezi pentru aceasta vrednicia Celui Unul-Născut, nici să nu bănuiești ceva omenesc! Chiar dacă se zice că „Tatăl L-a dat”, nu se spune aceasta ca tu să înțelegi o slujire de rob, ci ca să afli că aceasta se întâmpla și după socotința Tatălui, lucru pe care și Pavel l-a arătat aici, zicând: *După voia lui Dumnezeu și a*

⁷ Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

⁸ Ἀπὸ Θεοῦ Πατρός.

⁹ Παιδαγωγός – pedagog, îndrumător, călăuzitor. Se referă aici la rolul pe care l-a avut Legea Veche de călăuzitor spre Hristos.

Tatălui nostru (v. 4) – nu „după porunca”, ci „după voia”. Că de vreme ce una este voia Tatălui și a Fiului, cele ce dorea (ἐβούλετο) Fiul, pe acestea le voia (ἤθελεν) și Tatăl¹⁰.

„Pentru păcatele noastre.” „Cu nenumărate rele”, zice, „ne-am străpuns pe noi înșine și eram vrednici de cea mai grea pedeapsă. Și Legea nu doar că nu ne-a izbăvit, ci ne-a și osândit, pe de o parte, făcând păcatul mai vădit, iar pe de alta, neavând puterea să ne slobozească, nici să oprească mânia lui Dumnezeu”. Dar Fiul lui Dumnezeu chiar și ceea ce era cu neputință a făcut cu putință, dezlegând păcatele și așezându-i pe vrăjmași în rândul prietenilor și dăruind mii de alte bunătați. Apoi zice:

Ca să ne scoată pe noi din acest veac viclean de acum (v. 4).

Iarăși, alți eretici se agață de acest cuvânt, ca să defăimeze viața aceasta și să strice mărturia lui Pavel. „Căci iată”, zic ei, „[Pavel] a spus că veacul de acum este rău”. „Și spune-mi, oare ce este veacul? Timp [orându] în zile și ceasuri. Dar ce? Lungimea zilelor și drumul soarelui sunt rele?” Însă nimeni nu ar putea zice vreodată aceasta, chiar de-ar cădea în cea mai de pe urmă dobitocie. „Dar nu despre timp a vorbit”, spun ei, „ci viața de acum a numit-o rea”. Și totuși graiurile [lui Pavel] nu spun aceasta, însă [erezia] nu se întemeiază pe graiurile de la care aceia au împletit prihana, ci de la chipul tâlcuirii pe care și-l croiesc aceia. Drept aceea, trebuie să ne îngăduie și nouă să tâlcuim cele grăite [de Pavel], cu atât mai mult cu cât [tâlcuirile] noastre sunt și bine-cinstitoare, și au și temei.

Ce am putea zice, dar? Că nimic din cele rele nu s-ar putea face vreodată pricină celor bune, iar viața de acum este

¹⁰ Al doilea verb are în vedere voirea mai mult în sensul de hotărâre, binevoire, rânduire, iar primul, asociat cu Fiul, mai mult ideea de dorire, preferință, intenție. Însă chiar și așa, termenii nu epuizează negrăita relație dintre Fiul și Tatăl în iconomia dumnezeiască, doar vederea duhovnicească putând înțelege mai mult.

pricinuitoare de nenumărate cununi și de atâtea răsplăți. Că însuși fericitul Pavel o laudă cu prisosință, zicând așa: „Iar dacă a vieții în trup, aceasta îmi este roadă a lucrului, atunci nu știu ce voi alege” (*Filipeni 1, 22*). Și punându-și înaintea să aleagă între a vieții aici și a se slobozi [de trup] și să fie împreună cu Hristos, alege petrecerea de aici. Iar dacă [viața de aici] ar fi rea, acela (Pavel) nu ar fi spus acestea despre sine, nici altcineva nu s-ar fi putut folosi de ea spre fapta cea bună, chiar dacă s-ar fi sânguit foarte mult. Fiindcă nimeni nu ar putea folosi vreodată răul spre bine: nici desfrânarea spre întreaga-înțelepciune (curăție), nici pizma spre bunătate. Căci și Pavel, atunci când grăiește despre cugetul cărnii (trupului), că „nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate” (*Romani 8, 2*), zice aceasta: că răutatea, rămânând răutate, nu poate fi faptă bună.

Drept aceea, când vei auzi [grăindu-se] despre „veac viclean”, înțelege faptele cele viclene, alegerea slobodă cea stricată¹¹. Fiindcă Hristos nu a venit ca să ne omoare și să ne scoată din viața aceasta, ci pentru ca, lăsându-ne în lume, să ne gătească spre a ne face vrednici de petrecerea în ceruri. Pentru aceasta și zicea, când grăia cu Tatăl: „Și aceștia în lume sunt și Eu la Tine vin” (*Ioan 17, 11*); și iarăși: „Nu Mă rog ca să îi iei pe ei din lume, ci ca să-i păzești pe ei de cel viclean” (*Ioan 17, 15*), adică de răutate. Iar de nu suferi acestea, ci încă mai zici că viața de aici este rea, nu-i osândi pe cei care-și iau singuri viața! Că după cum cel care s-a depărtat de răutate este vrednic nu de învinuiri, ci chiar de cununi, tot așa și cel care își curmă viața printr-o moarte silnică sau printr-o altfel [de moarte], nu ar fi drept să fie învinuit. Dar așa, pe unii ca aceștia chiar Dumnezeu îi pedepsește mai mult decât pe ucigașii de oameni și cu toții ne scârbim [de ei], și pe bună dreptate. Că dacă nu e bine să-i ucizi pe alții, cu mult

¹¹ Τὴν προαίρεσιν τὴν διεφθαρμένην – libertatea/voia/capacitatea de a voi coruptă.

mai vârtos pe sine. Iar dacă viața de acum este rea, se cădea să-i încununăm pe ucigașii de oameni, pentru că ne scapă de răutate.

Dar și fără acestea, ei se prind singuri în cursă chiar din cele pe care ei înșiși le zic. Fiindcă atunci când spun că soarele e dumnezeu, iar după acela, luna, închinându-se lor ca unor pricinuitori de multe bunătăți, zic [acestea] luptându-se cu sine înșiși (contrazicându-se singuri). Căci folosul acestora și al celorlalte stele nu este vreun altul, decât acela că slujesc vieții noastre de acum, rele – după cum spun ei –, hrănind trupurile și luminându-le și făcând [ca] roadele să se pârguiască. Cum, dar, aceștia – care, după socotința voastră, sunt dumnezei – aduc atâta slujire pentru alcătuirea unei vieți rele? Însă nici stelele nu sunt dumnezei – să nu fie! –, ci lucrurile lui Dumnezeu, făcute spre a noastră trebuință, nici lumea nu este rea. Iar de-mi vorbești de ucigașii de oameni și de preadesfrânați și de jefuitorii de morminte, aceste [păcate] nu au nimic de-a face cu viața aceasta. Fiindcă ele nu sunt păcate ale vieții în trup, ci ale slobodei alegeri celei stricate. Că dacă aceste [păcate] ar fi fost ale vieții de aici, nimeni nu ar fi slobod, nici curat [de ele], ci ar fi fost sortite odată cu firea vieții.

Vezi, dar, că nimeni nu poate scăpa de însușirile vieții în trup. Și care sunt acestea? A mânca, a bea, a dormi, a crește, a flămânzi, a înseta, a se naște, a muri și toate asemenea lor. Și nimeni nu poate fi mai presus de ele, nici păcătos, nici drept, nici împărat, nici om de rând, ci toți ne supunem nevoii firii. Tot așa și făptuirea răului, de ar fi fost sortită odată cu firea vieții, nimeni nu ar putea scăpa de aceasta (făptuirea răului), precum nici de aceea (nevoia firii). Și să nu-mi spui că cei care fac binele sunt rari. Fiindcă nu vei afla pe nimeni care să fie vreodată mai presus de nevoile firești. Drept aceea, câtă vreme s-ar afla chiar și unul care a isprăvit fapta cea bună, cu nimic nu se va păgubi cuvântul [meu]. Ce zici, vrednicule de milă și ticălosule? Este rea viața de acum, întru care L-am